



POSITION PAPER

Rondetafelgesprek Sociale Media en Inmenging
4 maart 2026 | Stichting Post-X Society

1. Wat we aantreffen tijdens de Tweede Kamerverkiezingen

Kernbevinding: Sociale media bevelen anti-democratische content aan, en falen in het modereren van inmenging in Nederlandse verkiezingen, zelfs wanneer wij ze er op wijzen.

Dat blijkt o.a. uit de bevindingen van het consortium onder leiding van Post-X Society dat inmenging via sociale media tijdens de Tweede Kamerverkiezingen onderzocht, publiceerde via de media en in haar [eindrapport](#). Alle gangbare dreigingen werden aangetroffen:

Dreiging	Gevonden	Bevinding
Trollenlegers	✓	Netwerken van duizenden gecoördineerde accounts die politieke en opruimende berichten kunstmatig versterkten, waaronder door buitenlandse actoren (RTL Nieuws)
Generatieve AI ingezet voor haat en discriminatie	✓	AI-gegenereerde haatcontent bereikte dagelijks meer dan een miljoen views (Volkskrant). Een gewelddadig AI-filmpje gericht tegen een lijsttrekker werd meer dan 300.000 keer bekeken op TikTok, ondanks herhaaldelijke melding (NRC)
Ongemodereerde extremistische livestreams aanbevolen	✓	Extremistische livestreamers werden actief onder de aandacht van nieuw publiek gebracht. Doodsbedreigingen en discriminatie bleven staan. Een lijsttrekker werd ernstig bedreigd (Follow the Money)
Ongereguleerde politieke advertenties	✓	Politieke advertenties die niet voldeden aan transparantie-eisen van de Transparency and Targeting of Political Advertising (TPPA) regulering
Verkiezingsfraude-claims	✓	Onbewezen claims over verkiezingsfraude werden verspreid, naar Amerikaans voorbeeld, om het vertrouwen in het kiesstelsel te ondermijnen
Russische narratieven	✓	Russische actoren zetten Nederlandstalige kanalen op om verkiezingen te beïnvloeden, met beperkt bereik
Moderatiefalen	✓	<u>97% van de door ons gemelde evident extremistische content werd niet verwijderd</u> door platforms. (NRC)

Als observatorium zijn wij doelwit geworden van een campagne vanuit de regering in de Verenigde Staten die maatschappelijk toezicht op platforms framed als "censuur". Dit creëert een **chilling effect** op onderzoekers, journalisten en maatschappelijke organisaties die platforms monitoren.

Dit past in een patroon: de regering en technologiebedrijven in de Verenigde Staten beschouwen de Europese democratie als obstakel voor hun economische en ideologische belangen.

2. Plannen in het coalitieakkoord onvoldoende concreet

Het coalitieakkoord stelt dat *"vrijheid en democratie niet vanzelfsprekend zijn"*. Het kabinet erkent dat *"cyberaanvallen, digitale spionage en desinformatie directe bedreigingen vormen voor onze economie, democratie en nationale veiligheid."*

Het akkoord noemt expliciet dat **grote online platforms verantwoordelijk worden gehouden voor desinformatie en haatzaaien**.

Wij onderschrijven deze ambities, maar constateren dat het akkoord onvoldoende concrete maatregelen bevat. De voorstellen hieronder zijn bedoeld om deze lacune te vullen.

3. Aanbevelingen aan de Tweede Kamer

Aanbeveling 1: Vervul zorgplicht van de overheid om burgers te beschermen

De veiligheid van burgers is online onvoldoende beschermd. Dit betekent dat de overheid faalt in haar zorgplicht. Het is haar plicht ook online intimidatie, discriminatie en haat te voorkomen en bestrijden, én onze democratische principes overeind houden.

Richt een meerjarig **Nationaal Programma Digitaal Weerbare Democratie** op, met structurele financiering en een breed mandaat. Dit programma dient vijf kernfuncties te vervullen:

1. **Observeren:** permanente monitoring van digitale dreigingen voor de democratie, inclusief desinformatie, gecoördineerde manipulatie en buitenlandse inmenging.

Om elke grond onder censuur-betichtingen weg te nemen moet dit observatorium maatschappelijk ingebed te zijn, met korte lijnen naar de journalistiek. Het is typisch de taak van de "vierde macht" buiten de trias politica: de media. Met als taak om als onafhankelijke waakhond verantwoording en transparantie te bevorderen.

2. **Informeren:** het proactief voorzien van overheid, maatschappelijke organisaties, journalisten en het onderwijs van actuele inzichten in inmenging en mediawijsheid.
3. **Versterken:** investeren in sociale cohesie en vertrouwen in de offline wereld via buurtwerk, verenigingsleven en lokale democratie, als schild tegen online polarisatie. Bevorder het gebruik van alternatieve sociale media platformen in de publieke sector.
4. **Onderzoeken:** structureel financieren van effectstudies naar desinformatie, algoritmische manipulatie en de impact van buitenlandse inmenging op het publieke debat en stemgedrag.
5. **Beschermen:** actieve bescherming van maatschappelijke organisaties, onderzoekers en journalisten tegen aanvallen, intimidatie en juridische druk (SLAPP-suits).

Aanbeveling 2: Dwing sociale media om verantwoording af te leggen

Sociale media nemen hun verantwoordelijkheid voor het beschermen van het publieke debat en hun gebruikers onvoldoende serieus. Dat is bijvoorbeeld te zien aan gedeeltelijke terugtrekking uit de Code of Conduct on Disinformation, afschaling van moderatie, gebrekkige invoering van verplichte transparantie registers, aanbeveling van extremisme, maar ook de laconieke houding ten opzichte van meldingen. De dreiging van boetes maakt onvoldoende indruk.

Optie 1: Dwing transparantie algoritmes af

Aanbevelingsalgoritmen hebben inherent een voorkeur. Platformbedrijven geven echter geen inzicht in de politieke orientatie van hun aanbevelingen. Verplicht publiekelijke transparantie rapportage hierover, en stel uniforme standaarden vast.

Optie 2: Versterk moderatie en verbind serieuze consequenties aan falen

Platforms moeten verplicht worden om moderatieteams aan te stellen die onze taal, cultuur en juridische context begrijpen. Nu blijken moderators zelfs niet in te zien dat hakenkruizen in strijd zijn met het eigen platformbeleid, dat “symbolen van een haatdragende ideologie” verbiedt.

Het huidige moderatiemodel exporteert bovendien ons digitale afval.

Verplicht platformen tenslotte om de gebruikers aan wie zij onrechtmatige content hebben aanbevolen daarover te informeren na iedere moderatiebeslissing. Nu komen ze er zonder enige richtbaarheid richting het publiek van af.

De DSA biedt hiervoor relevante aanknopingspunten. Artikel 34(2) eist dat risico-analyses rekening houden met taalspecifieke en regionale aspecten, en Artikel 42 verplicht platforms om te rapporteren over hun taalcapaciteiten voor moderatie, maar een directe verplichting tot moderatie in het Nederlands in Nederland ontbreekt.

Overweeg naast boetes een verbod op toegang tot de markt.

Optie 3: Verbied handel in persoonsgegevens, gepersonaliseerde advertenties en gesloten protocollen

Sociale media kunnen zich een laconieke houding permitteren door hun machtspositie. Die ontlennen ze aan insluiting van gebruikers en hun verdienmodel.

Doorbreek de insluiting door open communicatieprotocollen (interoperabiliteit) en dataportabiliteit te verplichten, zodat gebruikers vrijelijk kunnen communiceren tussen platformen. Hierdoor zal de ruimte ontstaan voor alternatieve sociale media die niet streven naar centrale machtsposities en transparante aanbevelingsalgoritmen gebruiken.

Over Nederlanders wordt steeds meer data verzameld, aangewakkerd door het verdienmodel op basis van gepersonaliseerde advertenties. De grote sociale media zijn in de kern dataverzameling en advertentiesystemen. Ook “slimme” apparaten in het huishouden en de publieke ruimtes verzamelen steeds meer gegevens. Deze gegevens worden verhandeld en maken ook manipulatie en inmenging effectiever. Maak hier een einde aan door deze praktijken te verbieden. Ook dit zal de ruimte voor alternatieve sociale media vergroten.

Over het observatorium

Het Hybrid Election Integrity Observatory (HEIO) is een onafhankelijk maatschappelijk en wetenschappelijk initiatief, gecoördineerd door Stichting Post-X Society. De partners in 2025 waren Trollrensics, AI Forensics, Justice for Prosperity en Universiteit van Amsterdam. Het observatorium ontving financiering van SIDN Fonds en Stichting Democratie & Media.